

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO POZIOM ROZSZERZONY

DATA: **23 maja 2018 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

☐

dostosowania
kryteriów oceniania

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MOK-R1_1P-182

Jan Dosz

Czë biblioteczi dobrze służą Tatczëznie?

Ni ma mòżnoscë, żebë zachòwac kaszëbską mòwã bez rozwoju pismieniznë! Le jak tu jã rozwijac, skòrno Kaszëbi nie chcą czëtac, abò [...] nie rozmiëją czëtac pò kaszëbskù. Kò je w tim kàsk pròwdë. Skąd bë mielë dobrze rozmiëc czëtac, czej sã w szkòle nie ùczëlë? Ale czë to mòże służëc za pòwòd, bë nie kùpiwac kaszëbskich ksążk? Bùten szëkù! Jeżlë nie kùpią, tej jak mają sã nauczëc?! Taczé tlòmaczënië to je le wëmówka przed ùczbòwną zgnilòtą [...] – to je zamikanië sã w òbjimie swòjégò zgnilusowatégò kòmfortu.

Tej jakò je stegna rozwoju kaszëbsczi pismieniznë? Baro wąskò. Kònieczno trzeba dążëc do te, bë nowò lëteratura pòwstòwa, ale trzeba [...] dążëc do te, bë szła midzë lëdzy. Ò to ni mògą le dbac ùtwòrcë. [...] Òni [...] dôwają dokazë, swòjã mądrosc, talent. [...] Jim wicy je dokazów, tim wicy dô sã westrzód nich nalezc perlów. Bë duńc do czëtińca, ni mògą téz leno dbac wëdòwiznë. Kò òne pòdjimają wiòldzé zadanië, zlë pùszczają na wid lëteraturã mòlégò regionu w malińclich nakładach. [...] Tej chto mò miec starã, bë ksążka tròfia do chëczë? Pò pròwdze ò to pòwinien dbac kòzdi, chto na Kaszëbach mieszkò i jé kaszëbsczi chlëb. Ten chlëb je brzadã mądroscë ùszlëch pòkòleniów, je brzadã doróbkù gòspòdarczégò naszych òjców, je brzadã tegò, że Kaszëbi òd stalat tu gòspòdarzëlë na słabëch zemiach, a dzys òne przënòszają jestkù [...]. Temù òbòwiãzkã wszëtczich je dbalota ò tożsamòsc [...]. A bez pismieniznë nie zachòwiëmë jãzëka, a bez jãzëka – kùlturë i juwernotë. Temù w to dzëło nôbarzi pòwinnë sã włączac instytucje kùlturë i òswiatë, to je ùrządë, szkòlë, dodómë kùlturë a biblioteczi.

Wierã òsoblëwie te òstatné mają tu wiele do zdzejaniò. Kò są pò to, żebë sparlãczëc czëtińca z ksążką. Mùszą tej miec tã ksążkã ù se. [...] Są biblioteczi na Kaszëbach, chtërne mają wnet wszëtkò, co pò kaszëbskù i ò Kaszëbach sã pòjòwiò. [...] Je jesz czile bibliotek, co mòże ni mają wszëtczich regionalnëch ksążk na bieżąco, ale wiele robią dlò regionu. Przëkładã je kòscërkò biblioteka miastowò, chtërna rëchtuje co rokù Tardzi Ksążczi Kaszëbsczi i Pòmòrsczi. [...] Zachãcywò do pisaniò i wëdòwaniò. Przez to wszëtkò mòckò sã wpisywò w pòdskòcanië rësznòtë kaszëbsczi pismieniznë. [...]

Równò bëlné je digitalizowanië stòrëch ksążk kaszëbsczi, chtërnëch ju dzys nicht nie wznòwiò [...], a jaczé są baro czëkawé i wòrtne nié blós dlò znajòrzów. W tim wiòldzé mò zaslëdzi pòwiatowò biblioteka z Wejrowa. [...]

Zdòwò sã nawetka z wiërzchù, że tegò wszëtczégò je dosc tëlë. [...] Ale czë to je dosc? Nié! Przede wszëtczim w to kaszëbsczë dzejanië włącziwò sã za mało biblioteków. Te czile – mòże czilenòsce – baro bëlnëch przëkładów – to je le dzëlëk z szeroczi hùrmë tëch placówków w regionie. Równak baro wòzny dzëlëk! [...] Przëklòd dlò jinszych, chtërny mòże bë téz chcelë zapisac sã dobrze w pismieniznie regionu [...].

J. Dosz, *Czë biblioteczi dobrze służą Tatczëznie?*, „Stegna” 2010, nr 3, s. 5–6.

Zadanië 1. (0–1)

Pòdsztrëchnij JO, jeżlë zdanië je zgòdné z tekstã, abò NIÉ, jeżlë zdanië nie je zgòdné.

1.	Rozkòscërzanië kaszëbsczi ksążków midzë czëtińcama je przëdnym zadanim w pierszi rëdze mùzeów.	JO	NIÉ
2.	Wiele Kaszëbów ni mò chãcë czëtac pò kaszëbskù.	JO	NIÉ
3.	Kaszëbsczë ksążczi są colemalo wëdòwóné we wiòldzich nakładach.	JO	NIÉ

Ôszacuj prôwdzëwòsc pòdónëch niżi zdaniów. Zaznaczë P, jeżlë zdanië je prôwdzëwë, abò F - jeżlë to je fałsz.

1.	Chléb ò jaczim wespółminô àutor w teksce je symbòlã trudu wiele pòkòleniów Kaszëbów na rozmajitëch niwiznach.	P	F
2.	Chléb ò jaczim wespółminô àutor w teksce je symbòlã cerpieniô Kaszëbów za swòjã taczëznã w ùszlëch czasach i dzysdnia.	P	F
3.	Chléb ò jaczim wespółminô àutor w teksce je symbòlã mòwë kaszëbsczi, jaką nót je wcyg dozerac i rozwijac.	P	F

Zadanié 3. (0–1)

Wëbierzë pasowne zakùńczenié pòdónégò zdaniô.

Ūžeti w drědžim akapice zwrot *pùszczac na wid* znači

- A. puszczać światło na.
B. wysyłać do światła.
C. kierować na światło.
D. ujrzyć światło dzienne.

Zadanié 4. (0–1)

Pódôj synonimě nôslédnych kaszëbsczich słowów i wërażeniô.

doköz –

bùten székù –

sparlãczëc –

Zadanie 5. (0–3)

Napisz skrócone teksty zamikające w se 40–60 słów.

[illegible]

Przeczëtôj tekst i wëkònôj zadania 6.–9. Òdpòwiescë dôwôj blôs pò kaszëbskù.

Tomôsz Fópka

Karaòke pò kaszëbskù. Ùdba w robòce

Òd 2007 rokù je w sécë jedna starna, na chtërny jidze nalezc skòpicą darmòk pìesniów, aranżów do spìewaniô, ale téż tlòmaczënków na pòlszczi kaszëbszczich tekstów a nagrania wëmòwë. [...]

Ale są to w wikszoscë nowé spìewë. A spiewac lubimë colemalo to, co ju bëlno znómë. Stòré dokazë. Jinô rzecz, że tak na ògle wcyg mało znajemë kaszëbszczich spìewów. Wiele robią, cobë to zmienic òrganizacje rozmajitëch spìewnëch rezegracjów na Kaszëbach [...] Równak kaszëbszczégò karaòke, a do te [...] w internece jész nie bëło. [...] I to są zjiscëło za sprawą Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniô [...].

Karaòke w całoscë przëszło z Japónii i chùtkò rozeszło są pò całim swiece. W internece je chòcle pòlskò starna ising.pl czë ikaraoke.pl. Sama ùdba kaszëbszczégò karaòke nie bëła nowô. W 2012 rokù bëtowsczi bùrméster Ryszard Sylka bédowôł Kaszëbsczi Artisticzny Agencji z Chwaszczëna stwòrzenië kaszëbszczégò karaòke dlô szkólnëch. [...]

Waldemôr Gwizdała z bióra Zrzeszeniô zajął są twòrzeniem internetowi maszinë do kaszëbszczégò karaòke.

W zélnikù [2015 rokù] wersjô kaszëbszczégò karaòke szła ju pòd pùbliczny òbzòrk w internece i zebra wiele „lajków” a pòchwòlënków. [...]

Chto chce są pòbawic w spìewanië karaòke pò kaszëbskù, mùsi zazdrzec na starnã www.kaszubskiekaraoke.pl. Tej je nót wëbrac jednã z bédowónëch, znónëch frantówków. [...] Scygô są do swòjégò kòmpùtra specjalny program, dzãka jaczémù karaòke „chòdzy”. Dali, pò knypsniącym, lecy mùzyka i tekst, jaczë mòżno zatrëmac i pùszczac, jaż są nauczì spìewë. Tonacje pìesniów òstałë tak dobróné, cobë brëkòwnicë jigrë ni mielë kłòpòtu z wëcygniącym zwãków głòsã.

Je to ju terô dobri bédënk do pòspólny zabawë, a pò naniesenim kòrèktów – téż do nòuczi. Pòsobné karaòke mòglòbë bëc np. z kòlãdama. Mëszlã, że tematika zanòlégò òd tëch, co mąd z niégò kòrzëstac. W całoscë wcyg zachãcywómë do spìewaniô pò kaszëbskù!

T. Fópka, *Karaòke pò kaszëbskù. Ùdba w robòce*, „Pomerania” 2015, nr 10, s. 43.

Zadanië 6. (0–2)

a) Jaczi gatënk reprezentëje pòdóny tekst?

.....

b) Wëmieni jednã znankã tegò gatënkù wëpòwiescë.

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 7. (0–1)**Przèpòrzàdkùj title do akapitów. Rozwiązanié wpiszé do tabelczì.**

- Pòpùlarnosc karaòke na całim swiece.
- Starnë: ising.pl, ikaraoke.pl. jakno zbiér tekstów do kaszëbsczégò karaòke.
- Pòdjimiznë dlô rozkòscérzaniô kaszëbskich pìesniów.
- Bédënk internetowi starnë z tekstama do spiévaniô.
- Rozlubienié lédzy w spiévaniu przede wszëtczim nowëch spiévów.

Akapit	Titel
1.	
2.	
3.	

Zadanie 8. (0–1)**Gwòsnyma słowama pò kaszëbskù wëjasnij znaczenié ùżëtégò w teksce słowa *brëkòwnik*.**

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–2)**Pòdsztrëchnij JO, jeżlë zdanié je zgòdné z tekstã, abò NIÉ, jeżlë zdanié nie je zgòdné.**

1.	Do kaszëbsczégò karaòke w Kaszëbskò-Pòmòrsczim Zrzeszenim òstòł zrëchtowóny specjalny program.	JO	NIÉ
2.	Kaszëbsczé karaòke pòwstało w 2007 rokù.	JO	NIÉ
3.	Program do kaszëbsczégò karaòke miòł fele i zebròł wiele „hejtów”.	JO	NIÉ
4.	Pòwstało pòsobné kaszëbsczé karaòke z kòlådama.	JO	NIÉ

Przetłómaczë na pòlsczi jãzëk.

Nipòcy z pòdrzatkù na wiodro lëpińc prôwdac nie òdstrasziwôł turistów, równak nie dôwôł téż òptimiznë, czej sã mësłało ò drëdżim dzëlu feriiów. Colemało zëmniëszzi zëlnik sprawił równak wiôlgą niespòdzònkã i przëwitôł ùrlopòwiczów gòrãczkã. Ùtrzymiwającë sã nad Pòlskã i nad najim wòjewództwã wësocze ceplëznë szkòdzëlë wnet cali gòspòdarce, òd energetyczny pò gbùrzëznã. Ùpalë pòzytiwno zòs nacëskałë na turistikã. Turisticznë mòlëznë Pòmòrzò, tak na Hëlsczim Pòlòstrowie, jak téż na zòpòd òd niego bëłë baro zatłoczoné [...]. Nad pòlsczim mòrzã mòże robic wiele rzeczów. Òczëwidno, nôbarzi pòpùlarné je òpòłanië sã na piòszczëtëch pieglëszczach, chtërnëch w najim regionie prawie nie felëje.

S. Lewandowsczi, *Chatupy welcome to...*, tłóm. H. Makùrôt, „Pomerania” 2015, nr 9, s. 46–47.

PRZEKŁAD

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

Zadanie 11. (0–30)

Wëbierzë jeden témat i napiszë wëprócowanié.

Temat 1. Co mòże wspierac zachòwanié i rozwij kaszëbsczi tożsamòscë? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò tekstu i jinëch tekstów kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Eùgeniusz Prëczkòwsczi

Òbrzãdowi rok na Kaszëbach – dzysdnia. Próba pòdsëmòwaniô

Dërch je [...] znónô tradicjô òdwiëdzaniô chëczy przez przestrojińców nazéwónëch colemało gwiónzkã abò barzi na nordze Kaszëb panëszkã. Kòlãdnicë ti przëchòdają w Wilëjã. Na przòdkù jidze szandara, chtëren pitô gòspòdarzów: *Chceta wa przëjãc gwiónzkã?* Pò dostanim zgòdë całë karno wchòdô do chëczë. [...]

Ògłowò równak coròz mni sã spiéwô kaszëbsczë kòlãdë przë dance. Zwëk ten pròwdac trzimają Trzeji Królowie, czasã nazéwóny téż Herodama, jacji na Kaszëbach chòdzą òd chëczë do chëczë w czasie Gòdów do Trzech Króli. Przikré je, że ten dzélëk kaszëbsczi kùlturowòscë sã òstatno zeszpacyl. W Baninie, Miszewie czë jinëch òkòlëcznëch wsach dzecë wanożą ju przed swiãtama. Kòlãdë słabò znają, zòs òblòk i atribùtë są baro marné [...].

W sylwestra téż chòdzą przestrojińcë [...]. Przòdë bëłë robioné w tim czasie téż psotë, jaczé miałë nibë òstac pò stòrim roku. [...]

Czekawé je to, że jak dżinã jedne zwëczy, tej pòwstòwają jinszé. Dzãka rësżnym szkólnym – regionalëstóm dobrze rozwijô sã zwëk robieniô wiòldżich, czilemétrówëch palmów. [...] Swiãcenié palmów bëło òd dówien dówna. Do te bierze sã colemało wierzbówé wiczi. Pòdlug wierzeniów palmë chronią domòctwò òd ògnia, wiatrów abò sztormù. W wiòldżich grzëmòtach palmë pòlëlë w domòwym ògniu. Jesz dzys domòcy zjòdają pò jednym pączkù, żebë ùstrzëc sã przed chòrobama gardła. [...]

Jesz do niedòwna mëslelë téż, że czësto zadżinãło òbmiwanié gãbë w niedzielny jastrowi pòrénk. A wejle, je jesz wiele familiów, co regularno dozérają gò [...]. Na przëkładze jastrowëch swiãt mòżemë zmerkac, że jim blëzi Gduńska [...], tim słabszé są kaszëbsczë zwëczy. [...]

Dzëń sw. Jana miòł wiedno wiòldzi znaczeńk w kaszëbsczi tradicji. [...] Nòbarzi pòpùlarnym zwëkã są dërch sobòtci [...]. Nen zwëk dërch rôd je dozéróny na Kaszëbach. Towarzą mù festinë, jòrmarci, krómë, wëstãpë rozmajitëch karnów [...]. Wiele mni znóné je scynanié kani – òbrzãd baro czekawi, znóny le na Kaszëbach. [...] Ò przinidnotã tegò òbrzãdu mòże bëc spòkójnym, temù że wiedno jegò pòkòzk je wiòldzim i ùdónym wëdãrzenim kùlturowim dlô całégò òkòlégò. [...]

Jesz czilenòsce lat temù jô sã spòtikòł z rozmajitima òrtama ùtczeniô żniwnégò abò bùlwówégò bãksa, to je zakùńczeniô żniw czë wëbiéraniô bùlew. W latach 90. ùszlégò wiekù jô widzòł jesz òblëwanié wòdã gbùra przë halanim òstatny fòrë zbòżégò, czë òsoblëwégò spòsobù ùctowaniô pò wëbiéranim, dze plinice bëłë nòpierszim jestkù. [...]

Całò kaszëbskò òbrzãdowòsc je dzélã naszi kùlturë. Wiele z baro przòdë pòpùlarnëch zwëków czësto zadżinãło, jinszé dżinã, jesz jinszych żëwòt je sztabil. Niejedne zmieniwiają swòj charakter (np. òżniwinë, swiãcenié palmów), jinszé prosto sã òdròdzają (np. sobòtci). Żëwòtnosc zwëków mòcno zanòlégò òd zachòwaniô kaszëbsczi tożsamòscë. [...]

Leno òd mądrosccë Kaszëbów zanòlégò to, na kùli më zachòwiemë rodné zwëczy, jak bãdzemë je rozmielë wpisać w dzysdniową jawernotã i na kùli z tegò bògactwa më bãdzemë mòglë czerpac dlô zachòwaniô i rozwoju kaszëbsczi tożsamòscë.

Wedle E. Prëczkòwsczi, *Òbrzãdowi rok na Kaszëbach – dzysdnia. Próba pòdsëmòwaniô*, „Biuletin Radzëznë Kaszëbsczégò Jãzëka” 2010, s. 176–196.

Temat 2. Dokònôj przërównawczy interpretacji pòdónëch dowkazów. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Bòżena Ùgòwskò

Czas

Mierzony, liczony, òdwieczny
Wëbijóny, wëznòczóny, bezùstanny
Pònad wszëtczim i we wszëtczim
Co fizyką i materią, i abstrakcją
Pònad redotą, miłotą, cierpieniem
Znacząc kùńc i pòczątk
Bezdëszny méster zëmny
Samòtnik, chòc kòżdémù towarzësz
Na drodze do wiecznoscë bezczasu

B. Ùgòwskò, *Òkrëszënë żëcégò*, Gdańsk 2016, s. 42.

Dorota Wilczewskò

Czas

Przëpiarté do scenë rãce
Bëlë zmiarté òd swòjégò zatraceniégò
I cążkò zgrëbialé òd nieùżëti złoscë

Bëło żëcé i nie bëło gò wcale
Ùmòłkł dobri dzén
Cemné mroczci dôwałë krzëwi wid
Ùcekło żëcé òd żëcégò

I znòwù cos co ùcékò, znòwù czas

Dlò te wszëtczégò czas mò sã nòlepi
Człowiek je tím co tracy i zabòcziwò,
Że zdobél, że dostòł czas
Przë kùńcu colemało tracy, wiedno tracy
Człowiek i czas co jidą pò nierównëch drogach.
Wcyg jidą.

D. Wilczewskò, *Pòd pierznã Dobrégò*, Banino – Kartuzy 2010, s. 21.

(We wszystkich tekstach pisownię dostosowano do współczesnych zasad ortograficznych)

WYPRAWOWANIE

na temat nr.....

[illegible]

This image shows a full page of a worksheet designed for handwriting practice. It consists of multiple rows of horizontal dashed lines spaced evenly across the page, providing a guide for letter height and placement. The background is plain white, and there are no other markings or text present.

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 – 2 – 4 – 6		
	B.	0 – 2 – 4 – 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 – 1 – 2 – 4		
	B.	0 – 3 – 6 – 9		
	C.	0 – 2		
	D.	0 – 1 – 2 – 3 – 4		
	E.	0 – 1 – 2		
	F.	0 – 2 – 3		
	G.	0 – 2 – 4		
	H.	0 – 2 – 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)